

Publicată prima dată de Editions „Le Sel de la Terre” (Elveția 1992) cu titlul „De Vie et d’Esprit”.

ISBN 2-940042-01-2 2e édition revue et corrigée

(ISBN 2-940042-00-4 1re édition)

© 1992 by STAVROPEGIC MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST, ESSEX, G.B.

No translations to be made from the original or translations of the original without written permission from the Monastery.

No change or modification may be made to the title of the book or the agreement between the Monastery and the Publisher without the Monastery’s written agreement

Traducere din Franceză de Ierom. Rafail Noica.

© 2010 pentru ediția de față
Editura Reîntregirea, Alba Iulia, România.

© 2010 pentru prezenta traducere
STAVROPEGIC MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST, TOLLERSHUNT KNIGHTS, by MALDON ESSEX, CM9 8EZ G.B.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SOFRONIE SAHAROV, arhimandrit

Din viață și din duh / arhimandrit Sofronie Saharov; trad.: ierom.

Rafail (Noica); pref.: Maxime Egger.

Alba Iulia: Reîntregirea, 2011

ISBN 978-606-509-166-5

I. Rafail Noica, ieromonah (trad.)

II. Egger, Maxime (pref.)

2

Arhimandritul Sofronie

DIN VIAȚĂ ȘI DIN DUH

Traducere din limba franceză de
Ierom. Rafail (Noica)

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

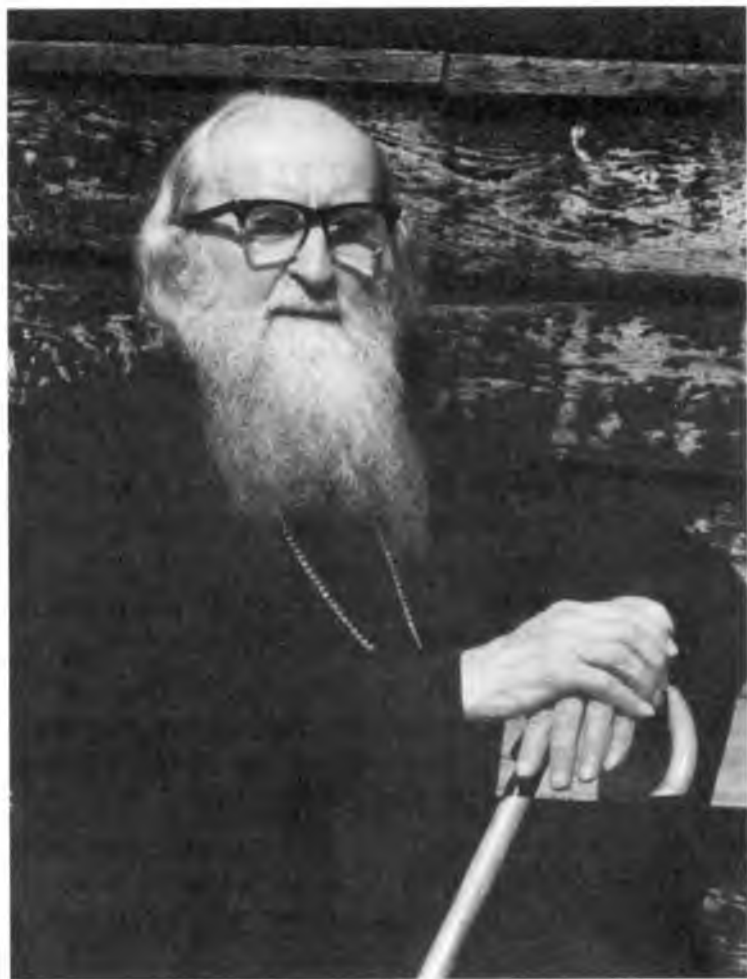
A N D R E I

Arhiepiscopul Alba Iuliei

 Reînțregirea

Alba Iulia, 2011

ÎNAINTE-CUVÂNTARE

«Avem nevoie de ajutor, avem nevoie de cei ce ne povățuiesc după Dumnezeu», scria Dorothei al Gazei în veacul al VI-lea. În dorința lor de a-și săvârși chemarea originală, de a-și afla calea inimii și de a urca «scara cea sfântă» ce duce la Dumnezeu, oameni din toate păturile sociale și-au căutat încă dintru începuturile creștinătății «îndrumători» în stare a-i călăuzi pe «calea cea strâmtă» a mântuirii. De-a lungul veacurilor, în căutarea unui sfat, a unei mângâieri sau a unei însuflări, bărbați și femei au tot revenit la acea zicere iubită Părinților pustiei: «Avva, spune-mi un cuvânt». Dar al Duhului Sfânt, duhovniceasca părinție este inima vie a Bisericii Dreptslăvitoare. Lanț de aur al predaniei, ea ne amintește că trăirea creștină nu este religia unei cărți, ci descoperirea tainei persoanei.

Strălucit martor al acestei descoperiri, Părintele Sofronie deosebește în învățătura sa două feluri de cuvânt: cuvântul ce înștiințează și cuvântul ce împărtășește. Cuvântul care informează și cel care însuflă. Cuvântul «psihic», chiar cu subiect religios, și cuvântul «duhovnicesc», purtător al Duhului Sfânt, al continuei Cincizecimi ce nu este alta decât predania Bisericii nedespărțite, trupul lui Hristos.

Albie a harului dumnezeiesc, cuvântul «duhovnicesc» este rar. Susținut de o riguroasă conștiință dogmatică, el nu este speculativ. Theologic, în înțelesul cel mai adânc, el nu se naște din cărți sau dintr'o cunoaștere teoretică, ci din nevoie și rugăciune, din deșertare și trăirea lui Dumnezeu. Căci nevoie este a ne deșerta de patimi și de propria voință

spre a ne putea umple de Duhul Sfânt, izvorul a tot cuvântul adevărului. Nevoie este a chema Numele ce cuprinde toate numele, Iisus Hristos, a face să se pogoare mintea în tainița inimii, spre a pătrunde în nesfârșita tăcere unde Dumnezeu ne grăiește și de unde putem cu adevărat grăi inimii celuilalt. Nevoie este a străbate întunerecul propriului iad lăuntric, pentru a renaște luminii nezidite ce luminează din Cuvântul întrupat.

Icoane vii ale lui Hristos, purtători ai Duhului Sfânt care grăiește într'înșii, Părinții duhovnicești o dovedesc prin pilda lor. Singur cel ce a murit luiși și a înviat în Hristos poate da naștere unui cuvânt care trezește la viață și la slobozenia în Duh. Singur cel ce s'a cufundat în tăcere, «graiul veacului ce va să fie», după Sfântul Isaac Sirul, poate izvodi un cuvânt care să fie ecoul cuvântului originar al Cuvântului făuritor. Singur cel ce a văzut lumina cea adevărată, cel ce s'a pătruns de energiile Sale poate dovedi prezența lui Dumnezeu prin prezența sa și prin cuvântul său.

Tocmai aceasta este calea, una cu precădere a «deșertării», pe care Părintele Sofronie a urmat-o de-a lungul celor șasezeci și șapte de ani ai vieții sale monahale. Născut la Moscova, în 1896, încă din cea mai fragedă vârstă a fost frământat de întrebările ultime. Războiul din 1914-18, apoi războiul civil din Rusia îi descoperă caracterul tragic al ființării omenești. Înсуflăt de pomenirea morții trăiește experiența neființei, dar, în același timp, simte existența unei Ființe nemărginite. Stingherit de Revoluția rusă în a-și înfăptui pasiunea sa cea mare, pictura, călătorește în Europa și ajunge la Paris în 1922, unde curând începe a expune la Salon d'Automne și la Salon des Tuileries. Acolo își face «călătoria spre Damasc». Se deschide tainei lui Dumnezeu ca Absolut viu și personal, întrupat în Iisus Hristos. Atins de

har, conștientizează proporțiile păcatului său prezent și trecut, a tot ceea ce îl desparte de Dumnezeu și de desăvârșirea la care este chemat omul. Deznădejde, noian de lacrimi – el își trăiește al doilea botez: pocăința. Aflându-se cufundat în întunecul iadului, Dumnezeu i Se arată în lumina Sa. Începe o nouă viață, pătrunsă de rugăciune și de dragostea lui Hristos. Se desprinde de lume și, în aceeași măsură, lumea se desprinde de el. Alternarea cercetărilor dumnezeieștii lumini cu «pomenirea morții» îi turbură lucrarea de pictor. După luni de luptă lăuntrică părăsește arta și se hotărăște să-și închine viața lui Dumnezeu. Se înscrie la Institutul teologic Sfântul Serghie, care tocmai se deschisese. Însă studiile theologice nu îl împlinesc.

În 1925 Părintele Sofronie sosește la Muntele Athos și devine monah la Mănăstirea Rusească a Sfântului Panteleimon. Foarte curând primește darul rugăciunii neîntrerupte. În același timp cunoaște și «durerea ucigătoare și de-viață-făcătoare» a pierderii harului. «Ucigătoare», întrucât îi descoperă propria nimicnicie și adâncul păcatului său. «De-viață-făcătoare» căci, fiind izvorul unei pocăințe ce frânge inima, cheamă dumnezeiasca milă și un har și mai îmbelșugat. Întinsă între Grădina Ghethsimani și Muntele Thavorului, viața duhovnicească a Părintelui Sofronie avea să fie un «drum al lacrimilor» și o călătorie lăuntrică între bucurie și deznădejde, între părăsiri de către Dumnezeu și cercetări ale Duhului Sfânt.

Însă, pentru Părintele Sofronie, Muntele Athos a însemnat mai cu seamă evenimentul major și hotărâtor al vieții sale, un adevărat dar al harului: întâlnirea cu fericitul Stareț Siluan. Acest înflăcărat nevoitor, un țăran rus în care Thomas Merton vedea «monahul cel mai autentic al veacului al 20-lea», primise nu numai harul de a «vedea» pe Hristos, ci

și un cuvânt de mântuire pentru vremea noastră: «Ține-ți mintea în iad, și nu deznădăjdui». În acest suflet smerit, care se ruga și plângea pentru întreaga lume ca pentru sine însuși, care trăia în cea mai înaltă măsură dragostea pentru vrăjmași, Părintele Sofronie a văzut întruparea însăși a desăvârșirii ipostatică: un om după chipul lui Dumnezeu.

După moartea Starețului său în 1938, Părintele Sofronie pleacă la «pustie». Țelul său: a-și pune la încercare credințioșia dragostei sale pentru Dumnezeu. Sihastru fiind, și duhovnic al mai multor mănăstiri, el gustă din nesfârșita slobozenie a rugăciunii curate, dincolo de moarte. Dar, în adâncul peșterii sale, aude și strigătul lumii. Dumnezeu îi dă harul de a se ruga pentru întregul Adam, de a lua parte în inima sa la suferințele și grozăviile omenirii în război.

În 1947, pleacă de la Muntele Athos și se întoarce în Franța, unde avea puțința de a lucra asupra textelor încredințate lui de către Cuviosul Siluan. În anul următor publică scrierile Starețului Siluan și o introducere la învățătura lui, ceea ce avea să devină o lucrare clasică a nevoinței în tradiția ortodoxă: *Starets Silouane, Moine du Mont Athos* (Ed. Présence)¹. Atrase de înrăurirea sa duhovnicească, mai multe persoane de diferite naționalități s'au adunat în jurul lui, la Sainte-Geneviève-des-Bois, lângă Paris. Grav bolnav, aflat în împrejurări nefavorabile, Părintele Sofronie nu se mai poate întoarce la Sfântul Munte. În 1959, însoțit de ucenicii săi, se îndreaptă către Anglia unde întemeiază Mănăstirea Sfântului Ioan Botezătorul. După ce fusese chinovnic și pustnic, iată-l «martor al Luminii» în mijlocul lumii. Regăsindu-și primele înzestrări, pictează icoane și scrie mai multe cărți, între care autobiografia sa duhovnicească: *Voir*

---

¹ Trad. rom.: Arhim. Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009.

Dieu tel qu'Il est (Ed. Labor et Fides).¹

Adevărat purtător al Predaniei, slujind ca punte între două lumi, el înfățișează Orthodoxyia Apusului și Apusul lumii orthodoxe. În mănăstirea sa Liturghia sfântului Ioan Gură de Aur este tradusă în engleză și slujită în mai multe limbi. Rugăciunea lui Iisus, alcătuită ca slujbă obștească, se rostește în graiul fiecăruia. În 1988 intuiția adâncă a Părintelui Sofronie este adevărată iar lucrarea sa de căpetenie răsplătită: Starețul Siluan este proslăvit între sfinți de către Patriarhia Constantinoplei. Astăzi² Mănăstirea Sfântului Ioan Botezătorul numără 27 de monahi și monahii de douăsprezece naționalități diferite. Centru unde sânt primiți sute de pelerini din întreaga lume, ea este nu numai unul din principalii poli ai luminii Orthodoxiei în Apus, ci și una dintre cele mai puternice mărturii ale universalității ei.

Apropiindu-se de sfârșitul vieții sale în această lume Părintele Sofronie simțea în ultimii ani nevoia de a împărtăși esențialul experienței vieții sale în Hristos fiilor săi duhovnicești. Săptămână de săptămână a hrănit din cuvântul său pe membrii obștii, a «însuflat» viața lor de fiecare zi cu sfaturile și îndemnurile sale. Zicerile inedite adunate în această cărțulie sânt extrase din aproximativ patruzeci de cuvântări. Fiind fragmentare, pierzându-și vitalitatea prin scris, ele nu pot reda decât nedeplin bogăția învățaturii sale; căci trebuie să-l fi văzut pe Părintele Sofronie vorbind, să fi văzut privirea sa iubitoare îmbrățișând în rugăciune pe frații și surorile sale, pentru a cerca cu adevărat măsura energiei și suflului dumnezeiesc de care sânt însuflețite cuvintele sale.

Fragmentele pe care le-am ales a le publica nu sânt nici

---

¹ Trad. rom.: Arhim. Sofronie, *Vom vedea pe Dumnezeu precum este*, Ed. Sophia, București, 2005.

² În 1992. (N. tr.)

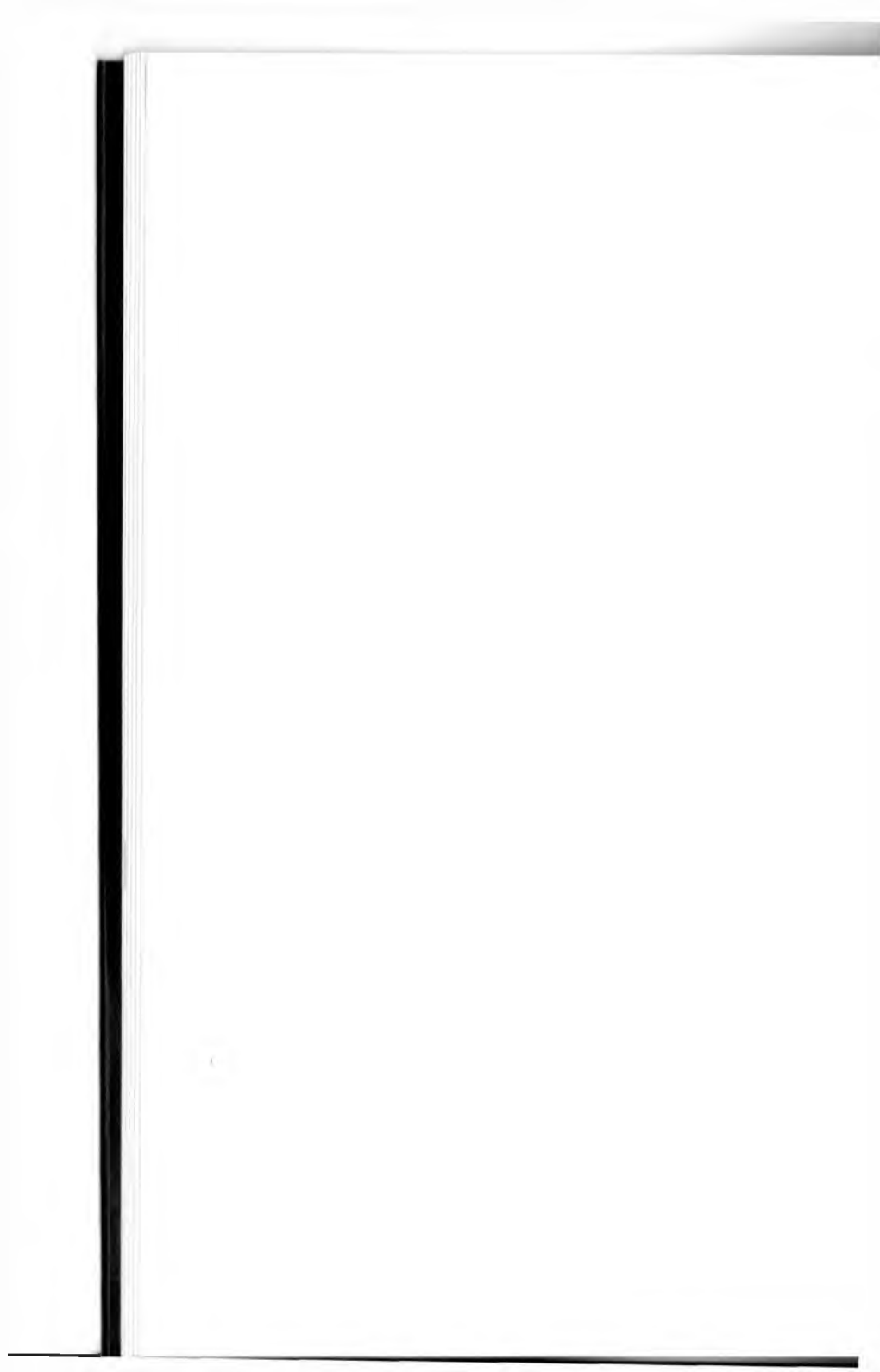

gânduri metafizice, nici reguli de viață, nici principii morale. Hrănit de cuvântul lui Dumnezeu și de scrierile Părinților nevoitori, cuvântul Părintelui Sofronie este, în înțeles deplin, evanghelic și filocalic. Născut din inimă, el nu se adresează minții raționale, ci aceluia «subțire vârf al sufletului» care este inima ascunsă a omului. Roadă a Duhului Sfânt, el este sămânță a vieții în Duh. Irumpt din chemarea Numelui, el este rugăciune, îndemn la rugăciune. Însuflat de Dumnezeu, el duce către Dumnezeu. Puternic fiind, este blând. Plin fiind de dragoste, întărește. Absolut fiind, este slobozitor. Cuvânt care te obligă și totuși alină. Universal, el țintește pe fiecare în ceea ce are unic. Și, în sfârșit, tăios ca o spadă, el cheamă la pocăință, la preschimbarea «inimii noastre de piatră» în «inimă trupească», la reîndreptarea duhului, la redescoperirea lăuntricității noastre, a chipului lui Dumnezeu tănuit în străfundurile sufletului nostru și acoperit de toate falsele înfățișări în care se îmbracă egoul nostru.

Părintele Sofronie nu caută nici a convinge, nici a atrage. Cuvântul său atinge sufletul sau nu. O sămânță nu poate a se înrădăcina și a rodi decât într'un pământ gata a o primi. Totul depinde de capacitatea noastră de a asculta, de dorința noastră de a ne preschimba, de voirea noastră de a zice da. Sântem oare gata a ne deschide și a ne dărui? Sântem slobozi. «Tot cuvântul poate fi tăgăduit de un alt cuvânt, dar care cuvânt poate tăgădui viața?», spunea Sfântul Grigorie Palama în veacul al 14-lea.

Maxime Egger

DIN VIAȚĂ ȘI DIN DUH

CAPETE DUHOVNICEȘTI

Lubiții mei frați și surori, deschideți-vă inima, pentru ca Duhul Sfânt să însemneze într'însa chipul lui Hristos. Veți fi atunci puțin câte puțin în stare a purta înlăuntrul vostru și bucuria, și durerea, și moartea, și învierea.

Lumea nu cunoaște nimic mai măreț decât chemarea de creștin. Dar cu cât țelul este mai înalt, cu atât mai anevoioasă atingerea lui.

Priviți mărețul tablou pe care Dumnezeu ni-l dezvăluie în facerea cosmosului, în facerea omului după al Său chip și asemănare. Ceea ce căutăm noi nu se mărginește la mărunta noastră viață de zi cu zi; este vorba de a fi cu Dumnezeu și de a agonisi înlăuntrul nostru viața în toată deplinătatea sa, și cosmică, și dumnezeiască.

Noi trebuie să împreunăm în viziunea noastră duhovnicească ființa cosmică și Ființa Dumnezeiască, făcutul și nefăcutul.

«Întru început era Cuvântul». Fără El nimic nu există din ceea ce este. Zi de zi avem dureroasa experiență a vieții jalnice în trupul nostru. Și totuși sântem făuriți după chipul lui Hristos, al Absolutului. Problema, taina vieții noastre este trecerea de la relativ la Absolut. Dacă ființa a fost zidită de Dumnezeu, ea nu trebuie să moară. Dumnezeu a făcut viața, nu moartea. Țelul nostru este viața cu Hristos-Dumnezeu,

nemurirea, vecinicia. În descoperirea Scripturii ni se arată că vecinicia lui Dumnezeu ne poate fi împărtășită.

Trebuie să căutăm către Dumnezeu Însuși, către Persoana Sa, către lucrul cel mai înalt, pentru a da trupului nostru, care înclină către delăsare, un avânt vecinic.

Cum să ne lucrăm mântuirea? Cum să facem ca trupul nostru să devină nestricăcios, să ne izbăvim de sub stăpânirea păcatului și din puterea morții. Iată ce trebuie a fi grija noastră de fiecare clipă, tot mai puternică, tot mai vie. Viața este atât de scurtă, iar țelul atât de înalt, dar atât de îndepărtat.

Pentru Biserica Dreptslăvitoare mântuirea omului înseamnă îndumnezeirea lui.

Datori sântem să învățăm a trăi viața vecinică a lui Dumnezeu Însuși. Ce este îndumnezeirea omului? Este a trăi așa cum a trăit Domnul, a ne însuși gândurile și simțămintele lui Hristos, mai cu seamă cele din ultimele clipe ale vieții Sale pământești.

După cădere, omul s'a făcut un câmp de luptă între Dumnezeu și vrăjmașul.

Sămânța pe care Satana a aruncat-o în inima și mintea lui Adam – gândul de a deveni dumnezeu fără Dumnezeu – a pătruns atât de adânc în ființa noastră, încât ne aflăm necentenit sub stăpânirea păcatului.

Din naștere ne facem moșteni lui Adam. Noi putem trăi starea de cădere, acea cumplită abatere de la dragostea Tatălui, ca fiind singura realitate a făpturii omului. În lume ne

scăldăm în atmosfera și cultul căderii. Trăim cu înlesniri și prea adesea ne este rușine a ne mărturisi credința, a zice că sântem creștini.

Să nu aveți prea multă încredere în educația superioară pe care ați primit-o în lume. Civilizația în care trăim este o cultură a căderii.

După două războaie mondiale – iar războaiele sânt păcatul cu precădere – lumea contemporană a pierdut harul Sfântului Duh. Iar fără Sfântul Duh nu putem înțelege dumnezeirea lui Hristos. A crede că acest Om, care este un om real, este Făuritorul cosmosului, este ceva care ne depășește. A crede că Dumnezeu Însuși S'a întrupat, că ne-a chemat a fi vecinic cu El, iată ce lipsește multora dintre cei din vremea noastră, mai ales printre oamenii de știință.

Ce înseamnă mântuirea? Moartea trupului nostru este oare singura condiție de a trece în împărăția lui Hristos? Cum putem dezvolta în noi puțința de a trăi după poruncile lui Hristos, după Sfântul Duh? Un singur lucru trebuiește: a păstra încordarea rugăciunii și a pocăinței. Moartea atunci nu va mai fi o ruptură, ci o trecere către Împărăția pentru carea ne vom fi pregătit prin împărtășirea cu trupul și sângele lui Hristos, prin rugăciunea și chemarea Numelui Său: «Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește pre noi și lumea Ta».

«Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie». Ce înseamnă această ultimă frază a Simbolului Credinței? Noi nu putem purta ideea vieții vecinice decât dacă această vecinicie a și pătruns în viața noastră.

Dumnezeu nu a înfăptuit moartea. Dacă Dumnezeu, cum zice Hristos, este cu adevărat Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov, atunci aceștia nu sânt morți. Pentru Dumnezeu toți sânt vii.

Akedie (*ἀκηδία*), etimologic înseamnă «lipsă de grijă – negrijă pentru mântuire». Cu foarte puține excepții, întreaga omenire trăiește în această stare de ne-grijă. Oamenii au devenit nepăsători față de propria mântuire. Nu caută viața dumnezeiască. Ei se mărginesc la chipurile vieții trupești, la nevoile de zi cu zi, la patimile lumii și la rutină. Cu toate acestea Dumnezeu ne-a făurit dintru nimicnicie după chipul Absolutului și după asemănarea Lui. Dacă această descoperire este adevărată, atunci lipsa de grijă pentru mântuire nu este altceva decât moartea persoanei.

Deznădejdea este pierderea conștientizării că Dumnezeu vrea să ne dea viața vecinică. Lumea trăiește în deznădejde. Oamenii s’au osândit singuri morții. Sântem nevoiți să ne luptăm corp la corp cu negrijania.

Viața lumii se organizează în jurul anumitor patimi omenești iar viața duhovnicească este marginalizată. Noi trebuie să răsturnăm această ordine, să punem viața duhovnicească în inima vieții noastre.

Înțelepciunea lumii cesteia nu poate mântui lumea. Parlamentele, guvernele, organizațiile complexe ale statelor contemporane cele mai avansate de pe pământ sânt neputincioase. Omenirea suferă nesfârșit. Singura ieșire este de a afla în noi înțelepciunea, hotărârea de a nu trăi după ideile acestei lumi, ci de a urma lui Hristos.

Cum ne putem afla calea? După Evanghelic, Hristos este calea noastră.

Importantă este conștiința că Hristos este Dumnezeu. Cel ce Îl iubește va fi vecinic lângă El, acolo unde este El.

Încotro se îndreaptă mintea noastră? Dacă voim a fi cu Hristos, cu Cuvântul lui Dumnezeu în Care Tatăl a revărsat tot ce este El în toată vecinicia, trebuie să-l înțelegem ca Dumnezeu-Om. Dacă Îl gândim ca Dumnezeu, este un Dumnezeu desăvârșit. Dacă Îl gândim ca Om, este un Om desăvârșit. Înțelepciunea, smerenia, viața, lumina cea vecinică – totul este în El.

Fiecare pas din viața noastră este nedespărțit legat de dogmele fundamentale ale credinței noastre.

Precum Hristos în Ghethsimani și pe Golgotha trăia neconținut cu gândul la Tatăl, datori sântem a trăi fiecare clipă cu gândul la Dumnezeu, dar mai curând prin Hristos, decât prin Tatăl. Căci prin Fiul ajungem la Tatăl. Practic, viața devine hristocentrică.

Singurul lucru care ne atrage este Hristos, Persoana Sa. Iar pe Hristos trebuie să-L trăim ca pe măsura tuturor lucrurilor – și cele dumnezeiești, și cele omenești. În Hristos avem pe Dumnezeu Făcătorul nostru. În Hristos avem pilda, descoperirea gândului lui Dumnezeu pentru om. Dragostea lui Hristos trebuie să ne umple inima în toată vremea. Nu poți trăi în Dumnezeu printr'o cugetare intelectuală. Dumnezeu se descoperă în noi prin faptele Sale. Îl trăim pe Hristos ca propria noastră viață, nu ca pe cineva pe care l-am cunoaște din exterior.

Hristos a zis: «Eu sânt calea». Dacă El este calea, trebuie să-L urmăm nu din afară, ci lăuntric. Și să ne amintim că pe Golgotha și în Ghethsimani El sta împotriva tuturor. Singur.

Uneori, când dragostea lui Hristos ne atinge, simțim vecinicia – lucru pe care nu-l putem înțelege cu rațiunea. Dumnezeu lucrează într'un fel care Îi este propriu, dincolo de rațiunea noastră. Nu trebuie să fii prea logic în viața creștină.

Sânt anumite semne «exterioare» ce ne îngăduie să măsurăm cât de departe ne aflăm de Dumnezeu: Oare urmăm noi cuvântului Evangheliei? Am ajuns noi oare la desăvârșire, adică la dragostea pentru lumea întreagă, fără deosebire între prieteni și vrăjmași?

Nu este deosebire între poruncile lui Hristos și viața lui Dumnezeu Însuși.

Petrecând în poruncile Lui, devenim în chip organic asemeni lui Hristos.

Cum să petrecem o zi fără de păcat, adică în sfințenie? Iată problema noastră de zi cu zi. Cum să preschimbăm întreaga noastră ființă, gândurile, simțirile, până și reacțiile noastre trupești, spre a nu greși împotriva Părintelui nostru ceresc, împotriva lui Hristos, împotriva Sfântului Duh, împotriva persoanei omenești, împotriva fratelui și a tot lucrul din această viață?

«Învrednicește, Doamne, în ziua aceasta fără de păcat a ne păzi noi». Adeseori v'am repetat această rugăciune a Bisericii. Viața fără de păcat pe pământ ne deschide porțile cerului. Nu bogăția intelectuală mântuiește persoana. Viața fără de păcat este cea care ne pregătește pentru viața cu Dumnezeu în veacul ce vine. Harul Duhului Sfânt ne învață realitățile vecinice în măsura în care trăim după aceste porunci: iubește pe Dumnezeu Făcătorul tău din toată ființa ta, și iubește pe aproapele ca însuși pe tine. Da, păziți întotdeauna aceste porunci!

Stăruți în rugăciune, stăruți în strădanie, petreceți o zi fără de păcat. Tot restul vi se va da de Însuși Dumnezeu.

Pentru a păstra harul Duhului Sfânt trebuie să ne înfrământăm de la tot gândul ce nu place lui Dumnezeu, ne spune Starețul Siluan. Iată lucrarea noastră. Iată cultura noastră. De vreme ce este vorba de vecinica mântuire, aceasta nu se sfârșește niciodată. Începem și reîncepem la nesfârșit.

Nu putem dobândi în noi chipul lui Hristos decât dacă sântem cu adevărat uniți, precum Hristos o cerea ucenicilor Săi: iubiți-vă unul pe altul, ca să cunoască lumea că santeți ai lui Hristos.

«Viața celorlalți prețuiește pentru mine mai mult decât eu însumi, decât propria mea viață». Când veți ajunge să înțelegeți aceasta nu vor mai fi neînțelegeri între voi. Dezlegarea unei probleme sau a unei încontrări nu ține nici de vreo organizare, nici de o anume purtare, ci de hotărârea de a răbda totul. Fiecare dintre noi trebuie să aibă pentru ceilalți dragostea unei mame.

Trebuie să fim cât se poate de simțitori față de nevoile celorlalți. Atunci vom deveni unul, și binecuvântarea lui Dumnezeu va fi totdeauna cu noi. Din belșug.

Trebuie să avem conștiința lui Hristos Care poartă în El întreaga lume; iată în ce constă universalitatea persoanei o-menești. Cuvântul lui Hristos nu se oprește, este nemărginit.

Dacă, așa cum mărturisim în Simbolul Credinței, Hristos este adevăratul Dumnezeu, mântuitorul universului, făcătorul lumii «prin carele toate s'au făcut», cum putem noi reduce conștiința noastră la o chestiune de naționalitate, de loc, de epocă...?

Eu nu cunosc un Hristos grec, rus, englez, arab... Hristos pentru mine este totul, Ființa mai presus de cosmos.

În Scriptură se zice adeseori că Hristos a murit pentru lumea întreagă, pentru păcatele întregii lumi. Din clipa în care mărginim persoana lui Hristos, din clipa în care Îl înjosim până în planul naționalităților, pierdem totul și cădem în întunec. Atunci se deschide calea urii între popoare, a dușmăniei între clasele sociale...

Citiți pe Sfântul Siluan. Pentru el, în lume fiecare își are rolul propriu: unul este împărat, altul patriarh, dascăl sau doar muncitor. Nu are nici o însemnătate. A fi împărat sau muncitor – era totuna pentru Siluan. Căci cel ce iubește pe Hristos, cel ce și-a însușit și poartă în sine «simțămintele ce erau în Iisus Hristos», trăiește lumea ca pe un singur Adam, se roagă pentru întregul Adam. Iată adevăratul creștinism.

Hristos este Dumnezeu nemărginit. El nu S'a răstignit numai pentru credincioși, ci pentru tot omul, de la Adam și până la cel de pe urmă ce va a se naște din femeie. A urma lui Hristos înseamnă a pătimi pentru a vindeca și a mântui întreaga omenire. Nu poate fi altfel.

A iubi pe aproapele nostru ca pe noi înșine, a vieții după poruncile lui Hristos ne va duce în grădina Ghethsimani, unde Hristos se ruga pentru lumea întreagă.

«Iubește pre aproapele tău ca însuți pre tine». Mi s'a dat să înțeleg această poruncă în chipul unui arbore, cosmic, uriaș, a cărui rădăcină este Adam. Eu nu sânt decât o mică frunză pe un ram al acestui arbore. Însă arborele nu-mi este străin: este temeiul meu. Îi aparțin. A te ruga pentru lumea întreagă este a te ruga pentru acest arbore în întregul său, cu toate miliardele sale de frunze.

A urma lui Hristos este a te deschide cugetului lui Hristos Însuși, ce poartă în Sine omenirea întreagă, întreg arborele, fără a lăsa deoparte o singură frunză. Dacă dobândim această conștiință ne vom ruga pentru toți ca pentru noi înșine.

De vom ajunge să fim asemeni chipului lui Hristos, purtători ai întregii omeniri și ai lui Dumnezeu, «eul» nostru va fi chipul Absolutului. În dimensiuni microscopice poate, însă cu adevărat chipul Absolutului.

Noi ne pocăim personal, însă patimile noastre sânt și patimile ce stăpânesc lumea. Astfel, ceea ce trăim noi nu este aparte de viața cosmică. Puțin câte puțin, în chip firesc, începem a ne trăi starea ca fiind răsfrângerea stării întregii ome-

niri. Începem a ne trăi viața ca prin ochii lui Dumnezeu, în chip global. Prin pocăința noastră nu trăim doar drama noastră individuală; trăim în noi înșine tragedia omenirii întregi, drama istoriei sale dintru începuturile vremilor.

În Hristos conștiința noastră se lărgeste, viața noastră devine nemărginită. În porunca «iubește pre aproapele tău ca însuși pre tine», acest «ca însuși pre tine» trebuie înțeles astfel: tot omul, «întregul Adam» este ființa mea.

Împărăția lui Hristos, scrie Sfântul Siluan, este a purta în inima noastră întregul univers și pe Însuși Dumnezeu Făcătorul.

Când vă rugați, rugați-vă pentru toți și pentru fiecare. Și adăugați: «Pentru rugăciunile lor, pentru rugăciunile lui, miluiește și pre mine». Astfel, puțin câte puțin conștiința voastră se va lărgi.

«Iubiți pre vrăjmașii voștri». Da, este greu. Da, este dureros. Însă frumusețea morală a lui Hristos atâta ne atrage, încât sântem gata a răbda toate încercările, numai ca să ne înălțăm în Duhul Lui. Nu avem de ales.

Hristos a dat viața Sa dumnezeiască celor zidiți după chipul Său, însă drept răspuns nu a primit decât ura. Astăzi, după două milenii de creștinism, ce vedem? Lumea contemporană se îndepărtează din ce în ce mai mult de la Hristos, de la viața vecinică. Adâncul întunec al patimilor păcătoase, ura, stăpânirea, războaiele de tot felul alcătuiesc existența noastră pământească. În astfel de împrejurări Hristos dă poruncă celor ce se hotărăsc a-L urma: «Iubiți pre vrăjmașii voștri». De ce lumii îi este frică de un astfel de Dumnezeu?

Putem oare afla un principiu mai bun decât acesta: Binecuvântați pre cei ce vă blestemă, iubiți pre vrăjmașii voștri?

Nu poți iubi fără a suferi. Cea mai mare durere este a iubi până în sfârșit. Hristos atâta a iubit, încât S'a dat unei morți cumplite. Tot astfel și sfinții. Raiul și iadul cer întotdeauna acest preț. Rugăciunea pentru lume este rodul unei suferințe cât se poate de adânci și de vii.

A urma lui Hristos urcând pe Golgotha. Acest urcuș nu este altceva decât lupta ce a dus-o Hristos în dragostea Sa pentru lumea întreagă. Când lupta se desfășoară doar în planul lumii și al patimilor, oamenii se istovesc și îmbătrânesc foarte repede. În schimb, atunci când suferințele vin de la lupta împotriva patimilor în Duhul lui Hristos, oamenii renasc.

Nu este nimic mai dureros decât a avea dragostea lui Hristos în această lume. Este o luptă de dimensiuni cosmice.

Cum să ne îndreptăm către Dumnezeu? Atunci când tindem încordat către acest singur țel, tot restul devine izvor de suferință, de dureri. Ci purtăm această cruce în tăcere.

Iată paradoxul vieții creștine: alegând suferința lui Hristos pentru lume, avem simțământul de a fi mai aproape de El și de viața vecinică.

Atunci când ne hotărâm a urma lui Hristos, fiecare zi din viața noastră devine o zi de suferință, de plânsoare, de durere. Uneori apare această întrebare: «Doamne, de ce ne-ai făcut așa, încât să fie nevoie de a trece prin atâtea suferințe?» Nu reușim să înțelegem că această experiență negativă este calea mântuirii.

Pentru om ființarea pe pământ este o suferință fără sfârșit. Pentru ce răbdăm toate acestea? Pentru că Făcătorul a venit și a locuit cu noi. Și Îl cunoaștem de acum personal.

Sântem făcuți «dupre chipul și asemănarea lui Dumnezeu». Dacă măsurăm realitatea vieții noastre de zi cu zi cu această descoperire dumnezeiască, vom cădea în deznădejde. De ce este atât de greu a trăi aci și acum creștinește? Pentru că este vorba de viața dumnezeiască și vecinică. Pentru cei ce sântem făuriți dintru nimic, ce legătură este între nimicnicia noastră, sărăcia noastră, și acest țel atât de înalt, nesfârșit?

Lupta pentru mântuire este uneori foarte simplă și primitivă, alteori foarte complicată, dincolo de toată puterea omenească.

Este mai bine, desigur, a nu păcătui. Însă pocăința, dacă este ca o flacăra, poate reîntoarce toată pierderea.

Trebuie să păstrăm duhul pocăinței de-a lungul întregii vieți, până la sfârșit. Pocăința este temelul a toată viața nevoitoare și duhovnicească. Simțământul, intuiția păcatului pot deveni atât de vii în noi, încât să nască cu adevărat o pocăință în adânc.

Putem plânge ceasuri în șir, săptămâni, ani de-a rândul, până ce făptura noastră să se reînnoiască deplin prin cuvântul lui Hristos, prin poruncile Sale și mai ales prin harul Sfântului Duh. O astfel de preschimbare a ființei noastre după căderea lui Adam cere multă străduință. Și mult timp.

Pocăința nu are sfârșit pe pământ, căci sfârșitul pocăinței ar însemna că am ajuns întru totul asemenea lui Hristos.

Cea mai mică deosebire între Hristos și noi cere o pocăință adâncă: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui DUMNEZEU, miluiește pre noi». Acest cuvânt exprimă distanța pe care o simțim a fi între El, Ființa Absolută și vecinică, și noi înșine. «Dacă nu sântem cu adevărat întru totul asemenea Domnului, cum am putea noi petrece vecinic cu El?», se întreabă Sfântul Simeon Noul Theolog. Pentru el, ca și pentru noi, este cu neputință. Nu ne rămâne decât răbdarea.

Oamenii, de la sine, nu pot înțelege când păcătuiesc și când nu. Singur Domnul și Duhul Sfânt o vădesc. În Rai, când Iisus Hristos a vorbit cu Adam, acesta s'a lepădat de a se lăsa osândit: «Tu mi-ai dat această femeie, ea mi-a dat a mânca din acest rod». Să ne străduim a nu osândi pe Dumnezeu.

În lucrurile mărunte, în faptele simple, să încercăm să avem următoarea atitudine lăuntrică: «Nu primesc voința sângelui meu „căzut”; voiesc ca în venele mele să curgă viața lui Dumnezeu Însuși».

Dacă Dumnezeu este, atunci recunosc că toate greșalele vin de la mine, și nu de la El. Dacă păstrez o astfel de atitudine, Dumnezeu îmi va da duhul pocăinței.

Când vedem pe Hristos precum este, începem a vedea pe noi înșine, a ne da seama cât de mari și jalnici păcătoși sântem, a plânge asupra noastră înșine. În măsura tânguiri noastre se naște dragostea pentru lumea întreagă. Dezbinările încetează. Sântem toți unul în Hristos.

Singură lumina dumnezeiască, atunci când ne luminează, ne face în stare a ne vedea păcatele. Prin rugăciune inima noastră începe puțin câte puțin să priceapă înrăuirile duhu-

rilor care umplu cosmosul. În loc de a înainta, vedem cu mereu crescândă ascuțime patimile ce ne stăpânesc. În chip paradoxal, acest simțământ de neînaintare este o înaintare. Măcar că n'am văzut nezidita lumină a lui Dumnezeu, ea este cea prin care ne vedem păcatele.

Nu putem ajunge la rugăciunea curată decât prin pocăință. Pocăindu-ne, curățindu-ne adică de toată patima păcătoasă, devenim puțin câte puțin în stare a intra în dumnezeiasca lumină.

Calea către cunoașterea lui Dumnezeu trece mai înainte de toate prin credință, prin dragostea lui Hristos și prin pocăință.

Dumnezeu să vă dăruiască tuturor duhul pocăinței. Plângeți-vă greșalele, plângeți pentru ca inima voastră să nu se usuce.

Lucrul de cea mai neapărată trebuință este ca în toată vremea să păstrăm simțământul neîndestulării noastre înaintea lui Dumnezeu. Intrăm atunci într'o neîncetată încordare între osândirea de sine și dragostea pentru Hristos, între pocăință și nădejdea în îndurările lui Dumnezeu. Pe de-o parte, trăim în suferința de a fi atât de departe de Dumnezeu pe Carele Îl iubim; pe de altă parte, această suferință și dragoste lucrează ca un foc lăuntric, împingându-ne cu putere către Dumnezeu. Această încordare și-a aflat expresia cea mai puternică în cuvântul lui Hristos către Starețul Siluan: «Ține-ți mintea în iad, și nu deznădăjdui». Cuvântul acesta poate provoca temere, frică și panică, dar ea nu trebuie să ne covârșască: este principiul de temei al vieții noastre în Hristos.

Cum poți fi neîntrerupt în «focul» iadului și al patimilor, și să primești totodată de la Duhul Sfânt simțământul mântuirii? Starea lăuntrică a lui Hristos pe Golgotha ne luminează. Întâi zice tâlharului: «Astăzi vei fi cu mine în Rai». Mai târziu El strigă: «Pentru ce m'ai părăsit?» Cele două momente nu sânt decât unul singur. Sub diferitele sale forme această stare a lui Hristos pe Golgotha este tot mereu prezentă în om și preschimbă însuși conținutul vieții sale. «Bucurați-vă cu cei ce se bucură, și plângeți cu cei ce plâng», zice Apostolul Pavel. Pentru noi aceste cuvinte sânt de neînțeles.

Nu trebuie să avem pretenția de a repeta experiența sfinților Siluan, Isaac Sirul, Simeon Noul Theolog, Grigorie Palama sau Serafim din Sarov. În viața duhovnicească nu există repetiții exacte, identice, ci doar o analogie în duh, în încordarea ce presupune formula: «Ține-ți mintea în iad, și nu deznădăjdui».

Niciodată nu trebuie să te compari cu nimeni. Fiecare dintre noi, oricât de mic ar fi, este mare înaintea Celui Vecinic; Dumnezeu face cu fiecare om o unică legătură a inimii.

De ce urmările neascultării lui Adam sânt atât de dezastruoase? De ce viața duhovnicească în Hristos își asumă, în această lume, tragica formă de luptă corp la corp cu moartea? De ce facerea lui Dumnezeu este legată de această negare, de moarte, de această luptă plină de dureri? De ce facerea nu duce în chip armonios la împlinirea făpturii omenești ca și chip al lui Dumnezeu? De ce trebuie să lupt împotriva lucrurilor care mă omoară, fără a avea puterea trebuincioasă? Nu înțeleg. În măsura în care Hristos și Duhul Sfânt sânt pentru mine soluția la toate problemele care mă depășesc, trăiesc în neștirea multor lucruri. Hristos este temeiul vieții

mele. Felul cum lucrează mă atrage. Nu înțeleg ce a zis, dar ce a zis îmi este destul. Voi înțelege când voi trece din această lume în cealaltă.

De ce este nevoie de Ghethsimani și de Golgotha pentru mântuirea lumii? Învrăjbirea între Hristos și lume este cu totul de neînțeles.

Nu putem rămâne nepăsători când vedem suferințele a milioane de oameni. În ce chip le-am putea sluji? În perspectiva creștină această tragedie pe pământ este urmarea neascultării. Adam a căutat starea dumnezeiască, viața vecinică, rupând legătura cu Părintele și Făcătorul său. Hristos-Omul, cel dintâi în istoria omenirii, a urcat pe Golgotha; și-a ales moartea cea mai dureroasă pentru a sfârâma acest blestem. A te hotărî să urmezi lui Hristos înseamnă a te expune suferinței. Este de neocolit! În măsura în care sântem o celulă a marelui trup al omenirii de la zidirea lumii și în măsura în care viața cosmică trece prin noi, trăim tragedia omenirii ca pe propria noastră tragedie.

Când citim Evanghelia reacțiile lui Hristos la ceea ce se petrece în jurul lui ne uimesc. Tocmai atunci când Iuda are să-l vândă, El zice: «Astăzi s'au proslăvit Fiul Omului». La fiecare liturghie noi prăznuim acea clipă, o repetăm în cugetul nostru. Dacă vreo putere vrăjmașă, potrivnică, militară, ne-ar lua ca să ne ucidă, oare am fi și noi în stare să zicem: «Astăzi sânt proslăvit, și Dumnezeu se proslăvește în mine»? Cunoașteți toți această istorisire; este însuși conținutul vieții noastre de zi cu zi.

Sânt multe aspecte foarte subțiri și interesante în viața noastră duhovnicească. Dar putem fi lipsiți de ele dacă ne

dăm atenția greutăților exterioare. Pentru a ne schimba viața trebuie o nevoită, trebuie să învățăm a ne strămuta mintea de la lucrurile banale și pățimășe către Dumnezeu. Astfel viața noastră poate deveni cât se poate de interesantă, măcar că este tot mereu legată de o străduință dureroasă. Nu trebuie să încercați a ocoli această durere. Trăiți-o! Prin ea se exprimă dorința noastră de a urma lui Hristos.

Este foarte greu să exprimi ceea ce va să zică «Luați crucea voastră și urmați Mie». Când alegem pe Hristos trebuie să avem în vedere că este vorba de dragostea Tatălui, dragostea Fiului, dragostea Sfântului Duh în această lume suferindă.

Dacă nu este înviere creștinii sânt cei mai de plâns în lumea aceasta, zice Sfântul Pavel. De ce? Pentru că dragostea lui Hristos este, în lumea aceasta, totdeauna răstignită. Viața noastră va fi o suferință necurmată, câtă vreme lumea, în întregul ei, nu va fi mântuită.

Devenim creștini pentru că «Dumnezeu este dragoste», iar nu pentru că aceasta ne ușurează cariera pământească. În viața creștină fericirea noastră nu este decât Hristos, conștiința că El este adevărul, și nimic altceva.

Într'o zi un om în trecere pe la Muntele Athos a pus această întrebare mai multor Stareți: «Care este lucrul cel mai însemnat în viața noastră?» De fiecare dată i s'a răspuns: «Dragostea dumnezeiască; a iubi pe Dumnezeu și a iubi pe aproapele». El a zis: «Eu nu am dragoste nici pentru rugăciune, nici pentru Dumnezeu, nici pentru ceilalți. Ce-i de făcut?» Apoi a hotărât de la sine: «Voi face ca și cum aş avea această dragoste». Treizeci de ani mai târziu Duhul Sfânt i-a dat harul dragostei.

Neapărat vor fi ceasuri, săptămâni, ani în care vom trăi fără să zărim lucrarea Duhului în noi. Acestea sânt răstimpuri de mare însemnătate, în care avem prilejul să ne arătăm credințioșia iubirii pentru Hristos. Chiar dacă nu zărim lucrarea harului trebuie să trăim ca și cum Duhul ar fi cu noi. Starețul Siluan socotea că, dacă păzim cu credințioșie poruncile lui Dumnezeu, veni-va vremea când harul se va arăta și va rămâne pururea cu noi. Deci nu este de folos să ne grăbim. Unii Părinți de la Muntele Athos n'au primit un mare har și nu au cunoscut pe Dumnezeu decât după patruzeci de ani de lupte, ba uneori și mai mult, de-abia înainte de moarte.

La început harul ne povățuiește, stârnește în noi reacții în duhul poruncilor Evangheliei. Totul este ușor. Tot mereu fiind cu noi, Sfântul Duh ne dă a fi binevoitori față de alții. Este ca o atitudine normală, firească. Dar nu dăinuie. Harul, cândva, ne părăsește în forma lui simțită. Începe un al doilea răstimp, unul greu. Cu această întrebare: «Cum să trăiesc fără har?» Trebuie să lucrăm mai departe ca și cum Duhul Sfânt ar fi cu noi, să încercăm a rămâne în același chip al vieții în care, prin har, dobândiserăm anumite atitudini față de fratele nostru și de sora noastră. Trebuie să ne silim. La fel este și cu rugăciunea. La început este ca o stare firească. Te rogi ușor: rugăciunea izvorăște din inimă. Când Duhul ne părăsește sântem datori să ne străduim a ne ruga ca și mai nainte, când aveam harul: din toată ființa noastră, din toată inima, din toată mintea, ba chiar din tot trupul nostru.

Când ne ducem în duh către Ființa absolută calea ne pare nesfârșit de lungă. Dumnezeu este ca steaua polară. Cum să putem ajunge la acest luminător ce pare să fie la atâția ani-lumină? Și dintr'o dată descoperim că această foarte lungă cale se poate scurta, că Domnul poate a se afla foarte aproa-

pe de noi și să zică: «O, inimi nepricepute și zăbavnice a crede!»

Cum să trăim ca să scăpăm de înșelare? Când, în starea dureroasă a întregii noastre ființe – duh, minte, inimă și trup – suferim pentru a nu săvârși păcat, nu trebuie să credem că luăm parte la suferințele lui Hristos. Singur Dumnezeu, în judecata Sa, poate socoti suferințele noastre ca participare la deșertarea Fiului Său Cel Unul-născut. Calea noastră este a ne smeri, a ne prihăni în toată vremea; singur Dumnezeu ne poate ridica și proslăvi.

Creștinește nu putem trăi fără însuflare. Dacă un artist, unul adevărat, trăiește zi și noapte chipurile artei sale, noi, creștinii, trebuie să fim cu atât mai cu luare-aminte. Trebuie să depășim strădaniile artiștilor, pentru a trăi în duhul Evangheliei.

Lucrul cel mai însemnat acum este ca Domnul să însufle lupta noastră pentru mântuire. Când se dă însuflarea, toată viața se umple de lumină și de bucurie. Nu se mai iau în seamă amănuntele.

Nu putem să ne îndumnezeim prin nevoința noastră. Îndumnezeirea se înfăptuiește prin sălășluirea lui Dumnezeu în noi, și nu prin propriile putințe. Acți închipuirea este o mare primejdie. Trebuie să fim cu multă luare-aminte a nu ne închipui că acest țel ne este la îndemână. În schimb, pentru Dumnezeu, totul este cu puțință. El poate veni să ne cerceteze și atunci când zăcem în patul nostru, în cea mai mare stare de slăbiciune.

Țelul cel mai înalt al omului – a deveni purtător al dumnezeieștii vieți fără de început și fără de sfârșit – presupune o deplină libertate. Însă viața zilnică ne arată că, din lipsă de cunoaștere și de înțelegere, lumea trăiește o nesfârșită tragedie. Oameni neștiutori de Dumnezeu sânt la putere și ocârmuiesc cu autoritate; milioane de suflete suferă de starea lor absurdă și fără ieșire. În acest sens, oamenii ar trebui lipsiți de libertate. Căci darul dumnezeiesc al libertății este, desigur, de nedespărțit de cunoașterea Celui Vecinic; iar noi zăcem în întunerecul neștiinței. Și totuși, Biserica propovăduiește mai departe nevoia acestei libertăți absolute. Căci dacă sântem determinați într'un fel sau altul, nu existăm cu adevărat; nu putem zice, precum Hristos: «Eu sânt».

Dostoievski spunea: «Totul îmi este îngăduit». Expresia aceasta este cât se poate de dreaptă în înțeles duhovnicesc, nu însă în realitatea în care trăim. Unde se înșală Dostoievski, dacă se înșală? În opera sa el nu citează pe Sfântul Pavel care zice: «Totul îmi este îngăduit, dar nu totul îmi este de folos... Totul îmi este îngăduit, dar nu trebuie a mă robi de nimic». Avem noi oare această neatârnare, această putere în noi? Vădit nu. Așadar sântem lipsiți de posibilitatea de a trăi acest dar al dumnezeieștii slobozenii. Ce este de făcut? Să refuzăm pe Hristos, să alegem calea lumii cesteia? Poate; însă atunci vom trăi și vom muri cu indiferență: viața își va pierde valoarea.

Cum să găsim o scăpare în viața noastră zilnică? Cum să ne clădim mântuirea? Fără dumnezeiescul dar al libertății noi nu existăm, însă această libertate ne depășește. Ea ne este de trebuință, însă noi nu putem nici să o înțelegem, nici să o purtăm. Cum să trăim? Nevoința dreptslăvitoare ne dă un răspuns. Prin ea începem a trăi conștienți de mărginirile

noastre și în frica lui Dumnezeu.

Spre a nu pierde binecuvântarea ce v'a dat-o Dumnezeu, luptați spre a vă însuși fiecă gânde care vă însuflă și izgoniți fiecă gânde care vă ucide.

Cum să facem ca firea noastră să se curețe de tot ce este urmă a păcatului strămoșesc? Iată sensul vieții nevoiței noastre. În afara ei nu este mântuire.

Multe duhuri sânt mai puternice decât noi. Dar dacă sântem cu Hristos vom ajunge să le biruim.

Manifestările exterioare ale nevoiței, precum ținerea posturilor, nu sânt de ajuns. Trebuie să renaștem din chiar străfundurile noastre.

Cum să nu ne înfricoșăm de Marele Post? La începutul șederii mele la Muntele Athos, Marele Post era pentru mine un mare praznic: pregătirea de a primi descoperirea învierii noastre. De vom întâmpina această înfrânare de la mâncare cu o rugăciune însuflată, nu numai trupul o va răbda ușor, dar și multe boli se vor tămădui.

Cei ce au binecuvântarea unei sănătăți bune și care se pot înfrâna de la mâncare câteva săptămâni de-a rândul ajung într'o stare de fericire. Patimile sânt alinate. Un simțământ viu de pace și prezența lui Dumnezeu însoțește rugăciunea. Este o mare nefericire că astăzi sântem adesea lipsiți de o astfel de tărie.

Astăzi este cu neputință a impune deplin rânduielile Bisericii. Fiind foarte diferiți unul de altul, hotărâți-vă fiecarea măsura postului.

Neajunsul rânduicilor bine definite este faptul că ele liniștesc conștiința celor ce le pot păzi, dându-le simțământul că sânt mântuiți. Este o înțelegere copilăroasă. Fariseii, nevoitorii și cărturarii Vechiului Legământ se înfrâneau și ei, dar nu era destul. Hristos a zis: «De nu veți depăși vârtuțile fariseilor, nu vă veți putea mântui».

Sfântul Pavel, marele geniu dat nouă de pronia lui Dumnezeu, spune că nici o lege nu a dus vreodată pe cineva la desăvârșire. Cu toate acestea rânduicelile Bisericii pot fi un ajutor la început. Desigur, dacă de la început am fi lăsați în voia noastră, pradă propriei libertăți, ne-am putea simți oarecum pierduți.

Omul ce a ajuns a se ridica mai presus de toată legea a atins starea de îndumnezeire, adică mântuirea. Este mai de însemnătate a fi conștient și răspunzător pentru fiecare mișcare a inimii și a minții, decât a avea o pravilă.

Este mai greu a ajunge la o anume stare de dreaptă-osebire, decât a-ți rândui niște pravile.

În viața zilnică este de mare însemnătate să rămânem neîntrerupt cu luare-aminte la îndrumările date nouă de Dumnezeu despre ceea ce trebuie să facem și despre felul cum să facem. Nu putem totuși a ne slobozi deplin de gânduri rele; nimeni nu poate, nici chiar cei mai desăvârșiți. Oricât de deplină ar fi desăvârșirea, ea niciodată nu împiedică omul de a se turbura. În schimb, o dată cu experiența vieții duhovnicești, ceea ce mai nainte ne clătina devine mai puțin greu de depășit.

În pustie Hristos pune împotriva ispitelor diavolului o lepădare imediată, dând chiar și temeuriile theologice ale răspunsului Său. Este o dăscălie pentru noi. Ori de câte ori ne vine vreun gând rău trebuie să-l lepădăm îndată, să nu ne îngăduim a intra în dialog cu el. Aceasta însă nu se poate însuși decât printr'o îndelungată nevointă și prin lucrarea harului în noi.

Ce înseamnă să ne zidim mântuirea? Este a alege, din toate câte vedem în ființarea cosmică, ceea ce este plăcut lui Dumnezeu și a ne despărți de ceea ce este împotriva lui Dumnezeu. Atunci, puțin câte puțin, vedem viața noastră schimbându-se. Fiți însă răbdători. Dumnezeu poate, bineînțeles, a ne cerceta pentru o clipită și a ne deschide ochii pentru vecinicie. Dar, îndeobște, este o lucrare de mulți ani și care nu are nici o legătură cu vreo înfăptuire a închipuirii. Citiți-l pe Siluan: veți vedea cum starea lui era neconținut în Dumnezeu. Veți înțelege cuvântul său, când spune că sfinții nu petrec o singură clipită fără rugăciune.

Cum să deosebim gândurile ce vin din afară de cele ce se nasc în inima noastră? Cel mai adesea pătrunderea energiei drăcești este așa de subțire, încât o socotim ca parte din noi înșine. Știința moștenită de la Părinții noștri ne ajută, dar nu este de ajuns. Neliniștea, turburarea stărnită de un gând în inima noastră este semn că el vine de la vrăjmașul. Aceasta este valabil mai ales pentru gândurile de hulă. Dacă nu ne îndulcim de gândul din inimă, dacă nu ne place, este semn că gândul nu este de la Dumnezeu, ci de la vrăjmașul ce pătrunde în noi.

Este foarte greu de deosebit ceea ce se naște în inima noastră, de înrâurirea vrăjmașului. Ajungem la aceasta trep-

tat, prin nevoință, printr'o luptă împotriva patimilor pe care noi, fiii lui Adam, le purtăm înlăuntrul nostru. Începem astfel puțin câte puțin a deosebi, a simți că un anume gând, o anumă mișcare a sufletului nu este de la Dumnezeu, ci de la vrăjmașul. Nu printr'o cugetare, ci printr'un simțământ, o intuiție imediată, cât se poate de subțire și greu de dovedit, care întotdeauna este urmarea a mulți ani de nevoință. După Sfântul Isaac și după părintele nostru Siluan, dreapta-osebire atârnă și de felul cum Duhul Sfânt lucrează în inimă, de experiența harului și a năvălirilor drăcești pe care o avem. Împuținarea sau pierderea harului este semn că un gând vine de la vrăjmașul. Dimpotrivă, un gând vine de la Dumnezeu, de la un înger sau de la Sfântul Duh Însuși atunci când ne umple de bucurie și ne aduce o pace cu totul aparte.

Cel mai bine este a nu lua aminte la gânduri și a se adâncă în rugăciune, a grăi cu Dumnezeu prin rugăciunea noastră.

Sânt mai multe feluri de a ne împotrivi gândurilor rele, de a ne slobozi mintea de tot gândul cel pătimăș sau hulitor. Cea dintâi, sfătuită de Părinții Bisericii, este pocăința. Cea de-a doua este strămutarea luării-aminte și a ființei noastre către altceva. Când interesul pentru altceva se întărește, vrăjmașul slăbește și ne părăsește.

Dacă patimile sânt puternice, și dacă un gând cumplit, sălbatec, păcătos, nu vrea să ne părăsească, nu ne rămâne decât a ne lupta cu plângere, câtă vreme acel duh rău nu se va depărta.

Mintea noastră este într'o neîncetată luptă cu cea a vrăjmașului. Pentru a ne clădi viața avem nevoie de această

stare de neîncetată luptă. Căci dacă dormim, lăsăm vrăjmașul, care nu doarme niciodată, să-și facă lucrarea și riscăm să ne pierdem mântuirea.

Trezvia. Iată cu ce trebuie să începem, pentru ca nimic, pe cât este cu putință, să nu se facă în afara lui Dumnezeu.

Lumea care ne înconjoară trăiește astăzi mai dinamic decât înainte. Dar cu cât mai multă este forfota în lume, cu atât mai grea devine păstrarea unui cuget creștinesc. De pretutindeni năvălesc asupra noastră tot felul de idei care turbură viața noastră. În vifornițele vremii noastre este de folos totdeauna a fi treaz. Este primul lucru pe care vi-l cer: ascultați cuvântul Evangheliei, fiți treji și încetați de a mai fi copii.

Să păzim această luare-aminte ce ne păstrează trupul într'o neîntreruptă încordare. Mulțămită acestei încordări, chiar și în somn putem păstra în minte țelul vieții noastre. Rugăciunea poate pătrunde până în ceea ce psihologii numesc subconștient. Un adevărat nevoitor se ține neîntrerupt în frâu, până și în somn. Dacă se ivesc gânduri rele, el se ridică și se roagă. Astfel, puțin câte puțin, conștiința va lumina tot ceea ce facem în viața zilnică.

Nu lăsați lucrurile acestei lumi să vă risipească. Concentrați-vă toată luarea-aminte, dați-vă toată silința unei vieți care să corespundă duhului poruncilor Evangheliei.

Să ținem mintea noastră în frâu față de risipirile lumii din afară. Fără o străduință a nevoinței mintea noastră nu va putea niciodată rămâne neîntrerupt în Dumnezeu. Încă din această viață, precum duhul nostru după moarte, trebuie să ne învățăm a petrece în Dumnezeu.

Vorbind despre prezența lui Dumnezeu în mintea noastră, nu înseamnă că noi vedem pe Dumnezeu, ci că Dumnezeu ne vede. Iată atitudinea dreaptă: să lucrăm în prezența Dumnezeului Care ne privește.

Cât despre vise, nu pot spune mai mult decât Ioan Scărarul. După Părinții Bisericii cel mai bine este să nu le dai crezare. Pentru a ne face să credem viziunilor noastre vrăjmașul poate într'adevăr izvedi vise care se împlinesc apoi în viața zilnică. Se cuvine deci să fim cu cât mai multă luare-aminte. Este destul o singură dată, și iată înșelarea, cu toată droaia sa de primejdii. Avem cuvântul lui Hristos și al apostolilor: el ne este de ajuns.

Este foarte important ca niciodată să nu căutăm semne vădite ale bunăvoinței dumnezeiești, ca, de pildă, darul faceții de minuni.

A trăi pe Hristos prin și pentru sine, separat de ceilalți, înseamnă a avea experiența neîndestulării făpturii omenești pentru viața creștină. Dimpotrivă, unde doi, trei, patru sau mai mulți se adună pentru același țel, puterea fiecăruia se înmulțește la nesfârșit. Scriptura zice: «Vai celui singur!». Doi, în schimb, pot fi de-acum de nebiruit.

De însemnătate într'o obște este ca toți să aibă aceeași viziune, pentru a împreună-lucra propria mântuire, a celorlalți, și a tuturor celor ce vin la noi.

Theologia academică nu este îndestulătoare pentru mântuire. Citiți mai cu seamă pe Părinții nevoitori. Acolo veți învăța adevărata teologie, veți învăța adevărata atitudine a minții și a inimii când este vorba de Dumnezeu.

Rugăciunea curată nu se dă celor ce studiază mult. În acest sens, calea științei teologice nu este prea lucrătoare, și rareori poate duce la rugăciunea curată.

Theologia, de-Dumnezeu-cuvântarea, este starea duhului sub înrâurirea harului dumnezeiesc. Iată în ce constă deosebirea între teologie și filosofie, între adevărata teologie și theologia intelectuală. Dacă o astfel de însuflare va atinge inima voastră, ea nu va avea sfârșit pe pământ. Ea este nesfârșită, căci într'însa se află începutul vieții vecinice. Chiar dacă alcătuirea voastră trupească se va risipi, această însuflare va trăi în voi cu putere.

Dumnezeu poate atinge duhul omului spre a-i da într'o clipită cunoașterea de sine. Este o mare deosebire între această cunoaștere și cea dobândită în institutele teologice. Poate fi un lucru foarte primejdios a face teologie fără a avea o experiență existențială a vieții în duhul lui Hristos. Într'adevăr, riscul este de a studia theologia mai cu seamă în formele sale apofatice, ca pe o filosofie și o poezie. Riscăm să adoptăm o atitudine falsă, să ne credem superiori, iar aceasta este destul pentru a se pierde. Alta este însuflarea pe care trebuie să o căutăm în viața în Hristos.

Știința teologică predată în școli, și care a devenit o specialitate intelectuală deschisă tuturor, nu duce la cunoașterea lui Dumnezeu. Cunoașterea lui Dumnezeu vine de la viața în Dumnezeu ce se naște în străfundul inimii.

Putem cădea pradă unei aberații duhovnicești, faptul de a aprecia ceea ce aduce știința teologică mai mult decât sfințenia vieții.

Poți fi un mare savant, poți să ai diplome academice, și să rămâi total ignorant în ce privește calea mântuirii.

Când ai o viață sfântă și fără de păcat, cunoașterea intelectuală poate da roade minunate. În schimb, o cunoaștere fără iubire nu poate mântui persoana.

Fără duhul pocăinței, fără cercarea adevăratei ascultări nu poți deveni un adevărat theolog sau un preot, adică cineva în stare a învăța pe alții adevărata cale creștinească.

Pentru a învăța știința vieții în Hristos nu este nevoie a citi zeci sau sute de cărți. Duhovnicul meu m'a sfătuit să nu citesc decât câteva pagini pe zi. Un sfert de ceas, o jumătate de ceas, însă luând aminte a înfăptui în viață ceea ce citeam.

Sfântul Petru spune despre împărăteasca preoție că ea se poate înfăptui luând parte la liturghie. Temeți-vă tare de a merge la liturghie din obișnuință. Străduiți-vă de fiecare dată a trăi mai adânc ceea ce trăia Hristos în vremea Cinei celei de Taină, când a întemeiat această mare taină care este Euharistia. Astfel liturghia va fi mântuitoare nu numai pentru voi, ci și pentru toți cei care iau parte la ea. Nu este numai al preoților a trăi în inimă suferințele lui Dumnezeu pentru o lume pradă păcatului și morții.

Tot ceea ce este, ființează pentru că Dumnezeu gândește lumea. Dumnezeu gândește lumea și lumea ființează. De veți căuta voia lui Dumnezeu în simplitate și smerenie, Dumnezeu poate preschimba orice situație, până și cea mai negativă. Astfel, de veți asculta de părintele vostru duhovnicesc și veți avea încredere în el, să nu vă fie frică de a fi prost călăuziți. Dumnezeu întotdeauna va găsi mijlocul de a vă des-

coperi adevărul. A umbla întru ascultare înseamnă a vă face inima mai simțitoare față de fiecă mișcare duhovnicească din viața voastră.

Nu are însemnătate faptul că viziunea duhovnicului nostru este nedesăvârșită. În măsura în care faptele noastre sânt săvârșite în ascultare și credința în Hristos, Dumnezeu le va îndrepta. Ceea ce părea greșit se va arăta a fi drept. În schimb, ceea ce părea drept minții noastre, adesea nu va fi decât răsfrângerea voii noastre păcătoase, și Dumnezeu nu va fi cu noi.

Calea cea mai simplă este de a asculta, și nu de a porunci. Este războiul cel mai puternic împotriva patimilor.

Pentru a înțelege taina mântuirii în Hristos trebuie să trecem prin calea ascultării. Și a o săvârși cu multă luare-aminte. În măsura în care viziunea sa este dreaptă, omul poate avea o însuflare foarte înaltă făcând munca cea mai simplă, ca de pildă bucătăria. În schimb, fără ascultare, fie el patriarh, episcop sau preot, se poate pierde.

Purtăm în noi păcatul strămoșesc, această otravă a celei dintâi ispite a lui Adam în Rai – «Veți fi ca Dumnezeu» – însă ascultarea ne poate slobozi de ea.

Totul atârnă de legătura noastră cu Dumnezeu. De vom avea încredere în pronia Sa, vom avea și îndrăzneala de a urma cuvântului duhovnicului nostru. Logica proprie vieții zilnice și minții noastre nu este destul. Dumnezeu părăsește pe cel ce are prea multă încredere în propria sa înțelegere. Nu are însemnătate că un cuvânt este potrivit nouă, că un sfat este împotriva bunului simț; dacă sântem gata a-l urma,

de vom avea încredere în el, Dumnezeu întotdeauna sfârșește prin a rându-i lucrurile într'un sens pozitiv. Taina ascultării este una din realitățile de cea mai mare însemnătate în calea mântuirii.

Dumnezeu să vă păzească! Iar voi, păziți atitudinea dreaptă! Din afară nimic nu se vede; este o viață ce nu are nimic deosebit. Ci înlăuntru, din pricina ascultării, sântem într'o stare de neîntreruptă încordare. Așa trebuie să fie creștinul: un «cable» de înaltă tensiune pe care o păsărică se poate odihni fără nici o primejdie, dar prin care trece o energie în stare a face să explodeze întreaga lume. Iată cum vom avea intrare în vecinica împărăție a lui Hristos.

Prin mica nevoiță a ascultării omul trece în ființarea cea fără de început a lui Dumnezeu.

Ascultarea este de trebuință vecinicei mântuirii. Pregătiți-vă inima și mintea; păstrați o atitudine lăuntrică pozitivă.

«A fi după chipul lui Dumnezeu». Nu o putem dobândi decât printr'o ascultare asemenea celei a lui Hristos, a Maicii Domnului și a tuturor celor ce au urmat pașilor lor.

Când sântem împreună ar trebui să fim ca un singur om, după chipul Dumnezeului întreit care este un singur Dumnezeu. Nu o putem dobândi decât dacă vom avea în noi Duhul Sfânt, iar nu răvășeala lăuntrică a gândurilor rele. Cum să dobândim un astfel de har? Cum să facem ca Dumnezeu și Sfântul Său Duh să locuiască în noi? Trebuie să facem ascultare. Numai printr'o neîncetată luare-aminte la frațele nostru, la sora noastră, vom ajunge a dezvolta în noi un fel de radar pentru a simți ce gândesc ceilalți, voia lor, starea

lor duhovnicească. În schimb, fără ascultare, și dacă vom căuta mai presus de toate propria odihnă ne vom afla despărțiți de ceilalți și va fi război.

Duhovniceasca ascultare este de trebuință în viața de zi cu zi. Mai mult să doriți voia celuilalt, decât a voastră. Priemiți cu o atitudine pozitivă fiecare cerință a duhovnicului vostru, a unui frate sau a unei surori. Astfel se va înfăptui puțin câte puțin în voi și în jurul vostru o atmosferă în care inima va deveni foarte gingașă, foarte simțitoare față de toată mișcarea lăuntrică, de toate schimbările duhovnicești.

Când ne adunăm împreună, fiecare să se roage lui Dumnezeu să ne dea duhul ascultării voii Sale și să ne binecuvinteze pe toți. Fie că este cel mai tânăr sau cel mai bătrân, ascultați pe celălalt cu inima, pentru a pricepe când vorbește prin el Duhul lui Dumnezeu. În vremea celui Dintâi Sobor a Toată Lumea din anul 325, cel ce a sugerat cuvântul *homousios* pentru a arăta legătura între Tatăl și Fiul în Treime a fost un diacon ce avea doar douăzeci de ani, Sf. Athanasie, iar nu patriarhii, episcopii și alți mucenici. Însă pentru a ajunge la aceasta este nevoie de muncă. Numai prin ascultare o putem dobândi.

Prin ascultare inima se face din ce în ce mai simțitoare la viața celorlalți, la suferințele lor, la înaintarea lor și la nevoile lor.

Prin slujire, nu prin stăpânire, ajungem a fi asemenea Domnului. Hristos a arătat calea în vremea Cinei celei de Taină. El era Domnul, și spăla picioarele ucenicilor Săi.

Prin ascultare, inima și mintea voastră se vor lărgi la nesfârșit.

Prin ascultare, viața noastră devine cât se poate de conștientă, până și în somnul cel mai adânc.

Prin ascultare se biruiesc patimile, și nici un gând pătimăș nu va putea a ne robi.

În fața fiecărei persoane trebuie să fim gata a săvârși voia sa, mai curând decât pe a noastră. Astfel ni se lărgeste conștiința. Puțin câte puțin, în chipul cel mai neașteptat, se nasc în noi lacrimile pentru «întregul Adam».

Ascultarea începe cu amănuntele cele mai neînsemnate ale vieții zilnice, cu munca cea mai modestă, însă sfârșește prin conștiința lui «eu sânt». Trebuie să păzim această înclinare a duhului cu energia credinței în înviere.

Hristos a zis: «Cel ce nu își urăște tatăl, mama, frații, fiii, și însuși sufletul său, nu poate urma Mie». Cuvântul Domnului este foarte serios. Nu este vorba de carieră și de cele mărunte ale acestei vieți, ci de a ajunge să depășim patimile și păcatele acestei lumi, pentru a viețui vecinic cu Tatăl. După cădere firea omenească, în toate manifestările sale, este potrivnică față de ceea ce așteaptă Tatăl Ceresc din partea noastră. Iată de ce trebuie să ne urâm pe noi înșine în starea în care sântem în lumea de după cădere.

Prin ascultare duhul nostru se poate afla curat înaintea lui Dumnezeu.

«De va iubi cineva pe tatăl său, pe mama sa, pe fiii săi mai mult decât pe Mine, nu va putea urma Mie». Pentru oamenii lumești nu este nimic mai cumplit decât aceste cuvinte. Cu toate acestea trebuie să ajungem a depăși tot ce ne lea-

gă de fapțurile cele mai apropiate. Altminteri nu vom ajunge niciodată la dragostea universală și absolută a lui Dumnezeu.

Ascultarea este o desăvârșită lepădare a propriei voi. Este calea ce trebuie să o urmăm spre a ne face slobozi, spre a auzi glasul Sfântului Duh în inima noastră. Câtă vreme va rămâne în noi o patimă, viața noastră va fi tragică, fără ieșire. Nu putem afla pacea decât părăsind deplin propria voie.

Numai când ne vom slobozi de propriile gânduri și idei, de propria voie, vom putea viețui, întru toată curăția, în «atmosfera» lui Dumnezeu.

A face ascultare înseamnă a-ți tăia voia individuală. În viața zilnică înseamnă a înclina spre lepădarea propriilor idei, pentru a ne slobozi de lupta dureroasă și jalnică pe care o ducem împotriva patimilor. Odată încheiat acest război, sântem de-acum înaintea porților vecinicii.

De veți părăsi propria voie, căutând voia lui Dumnezeu, Dumnezeu va fi cu voi. De veți voi a urma propriei voastre gândiri, Dumnezeu vă va părăsi.

Pentru om cea mai mare pedeapsă este ca Dumnezeu să-l lase propriei voi. În epoca noastră, care a lepădat pe Hristos, nimeni nu înțelege această părută robie.

Rugăciunea curată presupune lipsa de griji. Ea se dobândește atunci când, în orice lucru pe care-l facem, mintea noastră se află slobodă spre a gândi și a trăi numai prin numele cel sfânt, harul Sfântului Duh.

Eu nu am venit ca să impun altuia voia mea, ci, după

pilda lui Hristos, ca să îi slujesc. Încercați să trăiți astfel și veți vedea că harul lui Dumnezeu va fi cu voi. Apoi însușiți-vă această atitudine în fiecare clipă a vieții voastre.

De nu vom ajunge a pătrunde înțelesul slujirii celuilalt, viața noastră va fi fără de folos. De voim să ne reînnoim firea, să ne facem asemănători lui Dumnezeu, trebuie ca viața noastră să fie stăpânită de dorința de a sluji celuilalt.

Slujirea aproapelui are o putere mântuitoare, nesfârșit mai mare decât orice teorie teologică.

Cum putem cunoaște pe Dumnezeu așa cum este? Hristos ne arată calea, cerându-ne a petrece în sfințenie pentru a nu vătăma pe aproapele, a prețui mai mult pe ceilalți decât pe noi înșine și a nu ne lupta să îi stăpânim.

Trebuie să murim nouă înșine pentru ca ceilalți să trăiască. Hristos a spus-o: «Nu vă temeți a vă pierde sufletul în această slujire». Cel ce slujește aproapelui își mântuiește sufletul pentru viața vecinică.

Care este arma vrăjmașului împotriva mântuirii noastre? Zavistia. În Evanghelie Pilat știe că iudeii vor să-l omoare pe Hristos din zavistie. Zavistia este cea mai puternică armă a vrăjmașului. De aceea trebuie, mai nainte de toate, să ocolim gândul de zavistie.

Zavistia este proprie tuturor oamenilor, indiferent de starea lor socială. Desigur, întotdeauna se găsește cineva mai tare decât noi. Ceilalți au întotdeauna ceva ce am dori și noi să avem. Prin zavistie lepădăm pe ceilalți; iar viața devine cu adevărat un fel de chip întunecat și turbure al lui Dumnezeu.

Încercați ca niciodată să nu osândiți pe altul, ci să vă rugați pentru el. A judeca pe altul pentru neajunsurile sale înseamnă a nu ne vedea propriile neajunsuri.

În starea noastră de cădere nu putem judeca în chip drept pe fratele nostru. Să nu fiți prea siguri că fratele vostru se înșală. Nu îl judecați.

Este mai bine să nu judeci. A trăi în frica lui Dumnezeu este a te teme de a nu judeca pe altul cu păcat iar nu cum l-ar judeca Dumnezeu.

Ce anume caut atunci când îmi judec fratele? Câtă vreme nu-l voi vedea așa cum îl vede Domnul, totul va fi greșit. Începeți cu o astfel de rugăciune, cu gândul de a fi ascultători, de a nu vă judeca frații. Începeți cu dorința de a sluji altora cu dragoste, ca Siluan, care, în zilele de praznic, cerea să poată sluji în trapeză sutelor de monahi. Era atât de fericit să vadă cât de mult îi iubește Hristos pe acei oameni, pe acei fii ai lui Dumnezeu. Le slujea cu multă dragoste. Săvârșite într'un astfel de duh, muncile vieții zilnice pot deveni o hrană duhovnicească foarte plăcută. Seara, mulțămită acestei atitudini de slujire, inima vă va fi duioasă, veți plânge înaintea lui Dumnezeu pentru propriile neajunsuri, pentru lipsa voastră de dragoste.

Greutatea împreună-lucrării cu altul vine întotdeauna din lipsa de rugăciune și de dragoste. Așa cum zice Starețul Siluan, se poate ca, în ciuda celor mai fierbinți rugăciuni, înaintea să fie anevoioasă. Însă când, prin rugăciunea numelui, ajungem a trăi în pace cu cineva, devenim în stare a trăi cu milioane de alți oameni asemănători lui.

A te ruga pentru celălalt este, prin buna înclinare a inimii noastre față de el, a-l ajuta să se împotrivescă gândurilor negative ce le poate avea, nu fără temei, împotriva noastră. În schimb, a nu ne ruga pentru celălalt înseamnă a îndreptăți, prin lipsa noastră de dragoste, relele gânduri ce le poate avea împotriva noastră. Să păstrăm unimea în rugăciune în jurul paharului lui Hristos, și vom vedea că ușor este a iubi.

Fiți cu multă luare-aminte! Nu lăsați nici un gând negativ să pătrundă în inima voastră.

Nu nesocotiți gândurile negative pe care, în însingurarea voastră, le puteți avea față de celălalt. Păziți-va de tot cu-vântul care rănește. Aceasta are o foarte mare însemnătate. Aduceți-va aminte și de aceste cuvinte ale lui Hristos: «Nu faceți altora ceea ce nu doriți a se face vouă».

Urmați atitudinii acelui bărbat pe care Dumnezeu atâta îl iubea, Părintele Misail, igumenul Mănăstirii Sfântului Panteleimon în vremea când eram acolo: «Dacă cineva se împotrivesțe, eu mă dau la o parte».

Înainte celor ce vă primesc, aleșii lui Dumnezeu care vă întâmpină și care se învoiesc să le slujiți, socotiți-vă a fi nevrednici și cinstiți mai presus de orice măsură. Atunci viața voastră se va schimba. În schimb, de veți judeca pe ceilalți pentru lucruri neînsemnate și exterioare, veți pierde totul.

Tot ceea ce dobândiți în războaiele voastre lăuntrice se răsfrânge în viața voastră în Dumnezeu. Luptați împotriva a toată patima ce naște în voi gânduri de judecată față de altcineva. Nu primiți ceea ce vrăjmașul vă însuflă împotriva celui ce se poartă nedrept cu voi. Fie că sânteți singuri în chilia

voastră, sau în obște, tot gândul de judecată, toată mișcarea lăuntrică negativă pricinuieste o crăpătură în fortăreața voastră duhovnicească și în cea a obștii. Nu este gând să se nască și să nu aibă urmare. Având gânduri bune, veți putea vedea în tot omul pe care-l veți întâlni o făptură prețioasă. În schimb, cu gânduri negative, fața voastră, energiile voastre sufletești vă vor strica legăturile și vor schimba mediul ce vă înconjoară. Când harul este cu tine nu vezi neajunsurile celorlalți; nu vezi decât suferințele și dragostea fraților tăi.

Este tot atât de greșit și de înșelător să aștepti desăvârșirea unui grup, ca și cea a unei persoane. Mai întâi, pentru că noi înșine nu avem gând drept în ce privește desăvârșirea. Apoi pentru că desăvârșirea este starea de deplină asemănare cu Hristos.

Respingeți tot ce este duh al curiozității. Faceți-vă treaba fără să vă grijiți a ști dacă și ceilalți și-o fac. Când curiozitatea lipsește, fiecare primește de la Dumnezeu ceea ce i se cuvine. Nu poți păcăli pe Dumnezeu. El este atât de puternic și de drept, încât nimic nu i se poate ascunde.

«Dăruiește-mi a vedea ale mele căderi și a nu osândi pre fratele meu», zice Sfântul Efrem în rugăciunea sa. Când începem a ne compara străduințele cu ale altuia, vrăjmașul poate găsi mijloace să ne descurajeze.

Când se întâmplă între oameni certuri, împotriviri, silnicii, unimea nu se poate păstra decât dacă fiecare se hotărăște să rabde neputințele celorlalți. După Apostolul Pavel, mai bine rabzi ocară decât să ocărăști.

Dacă ne rugăm statornic pentru dragostea fraților și

surorilor noastre, spre a străbate calea vieții în același duh și în unimea dragostei duhovnicești, mai ușor vom putea ajunge la asemănarea cu Hristos. Dacă însă ne oprim asupra amănuntelor și neajunsurilor de neocolit în viața din afară, vom pierde harul contemplerii Celui Vecinic.

Când ne lovim de o problemă, cei mai mari se pun în slujba celuilalt. Este singura ieșire cu putință. Așa cum zice Hristos, cei ce voiesc a fi cei mai mari să se facă slujitori și robi chiar și ai celor mai slabi.

Viața în lume se întemeiază pe forță, pe silnicie. Țelul creștinului este dimpotrivă. Silnicia nu ține de viața vecinică. Nici un act impus prin forță nu ne poate mântui.

În viața de obște ascultarea ne face a înțelege puțin câte puțin psihologia altora. Învățând a vieții cu cineva, înveți a vieții cu milioane de alți oameni asemănători lui. Astfel, treptat, intri într'o adâncă suferință pentru întreaga omenire. Trebuie ca duhul nostru să se dezvolte în toate dimensiunile ființei omenești, și nu numai la nivelul treburilor și greutăților zilnice. Aceste treburi mărunte și frecuşurile ce le însoțesc sânt, desigur, de neocolit, dar ele nu sânt finalitatea vieții noastre. Țelul nostru este a ajunge după chipul lui Hristos. Dacă, în calitate de «eu», nu pot purta o mică obște, cum voi putea purta, precum Hristos, întreaga omenire în timp și în spațiu?

Viața creștină este a ajunge asemenea lui Hristos, a avea aceleași mișcări ale inimii, aceleași gânduri ca Fiul Tatălui, ne spune Sfântul Pavel. Dacă rămânem statornici cu cugetul la acest țel, dacă din toată ființa noastră sântem în această mișcare launtrică, mintea nu ni se va pierde în lucruri

mărunte. Pizmuirile, zavistiile, frecuşurile și măruntele probleme ale vieții zilnice vor trece neluate în seamă.

Slujim liturgia împreună. Dar plătim și prețul: fiecare dintre noi trebuie să se grijească de mântuirea tuturor. Viața noastră este o nesfârșită mucenicie.

Nu este altă cale decât rugăciunea neîntreruptă în vremea lucrului. Preschimbați în rugăciune tot ceea ce aveți de făcut. Deschideți o ușă – cereți Domnului să vă deschidă ușa pocăinței. Puneți cărămizi – spuneți-vă că în deșert lucrați și că nimic nu poate ține, de nu va împreună-lucra Dumnezeu la zidire. Nu am obiceiul să cer sfat duhovnicesc de la conducători de stat și generali, însă cazul lui Cromwell este interesant. Pregătindu-se pentru o bătălie, zicea: «Doamne, o să am prea mult de lucru; poate o să Te uit, dar Tu nu mă uita».

Găsiți pricini pentru a fi cu Dumnezeu!

La Muntele Athos, când eram încă începător, un monah bătrân mi-a spus într-o zi ceva minunat în legătură cu treburile cele mai smerite: «Nici o muncă nu înjosește valoarea omului. Singur păcatul năruie viața dumnezeiască în noi». Treburile ce nu pot deveni patimă sânt cele mai potrivite vieții duhovnicești. Dacă sânt bucătar, pregătesc hrana rugându-mă pentru cei pe care Domnul îi iubește. Nu are loc patima. Totodată o astfel de muncă este de mare preț, căci îmi îngăduie să slujesc celor pe care Hristos îi iubește. Putem trăi foarte bine cu o astfel de atitudine.

Cine va fi cel dintâi? Zice Domnul: «Căutați întâi împărăția, iar celelalte se vor adăuga vouă». Iată principiul nostru, măcar că viața materialnică ni se impune de diminea-

ta până seara. Viața din lume are alte țeluri și nimeni nu are timp să se roage.

Când mintea noastră, inima noastră se îndreaptă către Dumnezeu, totul devine ușor. Fără acest avânt către Dumnezeu viața își pierde sensul.

La Mănăstirea Sfântul Panteleimon ajunsesem cândva să am până la patrusprezece ascultări în același timp. Am vorbit despre aceasta cu duhovnicul meu: «Nu ajung să-mi împlinesc datoria: am patrusprezece ascultări!» Mi-a răspuns: «N'ai dreptate, nu ai decât o singură ascultare». «Ba da, părinte, i-am răspuns, patrusprezece am!» «Ba nu, mi-a zis el din nou, tu nu faci decât un singur lucru o dată. Așa că fă-l bine, și treci la următorul...»

Țelul pe care-l dăm vieții noastre pătrunde toate îndeletnicirile noastre. Dacă, de pildă, căutăm mai întâi a câștiga bani, tot ce vom face va decurge de acolo.

Munca, poziția socială nu ar trebui să aibă nici o însemnătate în relațiile dintre oameni. Cinstea nu este ceva din afară, ci lăuntric; cel ce mai mult iubește pe Dumnezeu, cel ce mai mult se roagă, cel ce mai mult se străduiește a păzi poruncile, acela va fi cel mai aproape de Domnul. Iată ce are foarte mare însemnătate! Sloboziți-vă mintea de tot gândul legat de carieră. Nu există carieră în viața duhovnicească.

Dacă mântuirea în Hristos este singurul țel al vieții noastre, tot ce facem va fi rugăciune, slujire a liturghiei.

Tot ceea ce faceți, lucrarea voastră, vă poate fi mântuitoare. De voi atârna, de felul cum voi o săvârșiți. Istoria

este plină de monahi care au devenit mari sfinți lucrând la bucătărie și spălând așternuturile. Calea mântuirii constă în a lucra fără patimă, în rugăciune.

Poate cunoașteți povestea aceluiași monah care toată viața a fost bucătar într-o mănăstire din Kiev. Privind focul din vatră el se vedea tot mereu în flăcările iadului. A devenit sfânt. Lucrul lui nu l-a împiedecat a fi în toată vremea cu Dumnezeu.

Nu vă pierdeți vremea trăind fără rugăciune, fără cugetare.

Totul în viața noastră are un înțeles duhovnicesc. Să căutăm așadar mai întâi cum putem lucra păstrându-ne inima, duhul și cugetul în Dumnezeu.

Dumnezeu să vă dea puterea să vă păstrați duhul, mințile și inima în duhul lui Hristos. Atunci tot ce vi se va întâmpla va putea foarte repede să fie total preschimbat. Ceea ce era lehamesitor și mâhnicios va dispărea, preschimbat de dorul vostru de a fi acolo unde este Hristos, Dumnezeul vostru.

Pentru a avea mințile și inima în pace înaintea judecării lui Dumnezeu trebuie să nu facem nimic care ar putea stingeri pe altul. Trebuie să ne câștigăm viața singuri, prin munca noastră.

Trebuie cu orice preț să facem ca grijile vieții de zi cu zi să nu ne împiedice a petrece în duh cu Hristos, Care este de-a dreapta Tatălui și împreună cu Duhul Sfânt.

Părinții Bisericii folosesc uneori această metaforă: dacă sântem într'un loc împreună cu un împărat, prezența lui înrăurește tot ce facem. De ce nu ar fi la fel și cu vecinicul nostru Împărat? Deoarece El este de față, să facem toate sub privirea Lui. Întotdeauna.

În fiecare zi, în fiecare noapte să avem în minte că Dumnezeu ne privește, că ne aude rugăciunile, că vede adâncurile duhului nostru. Aceasta, bineînțeles, nu înseamnă că Îl vedem pe Dumnezeu precum este, ci doar crează o atmosferă ce ne îngăduie să ne vedem neajunsurile, risipirea minții, greșalele în legăturile noastre cu ceilalți de-a lungul zilei.

Viețuind împreună cu alții, sântem supuși unor limitări, reguli exterioare, restricții etc. Însă duhul ce purcede de la Dumnezeu trece dincolo de toate aceste forme.

Să fie gândul nostru acolo unde este Hristos. Atunci rugăciunea noastră va fi cu El și nu va rămâne mult loc patimilor. Ne vom obișnui să trăim în acest fel și, printr'o astfel de viețuire pașnică, vom reclădi întreaga noastră ființă.

În viață nu este nimic banal, mărunț, neînsemnat.

Păstrându-ne mintea în Dumnezeu, este ușor să păzim toate legile, rânduielile și limitările exterioare fără a ne înrobi lor. Formele exterioare ale vieții se împletesc ușor cu cutetul duhovnicesc. Rânduiala vădită a vieții rămâne aceeași, cuprinsul însă se preschimbă.

Sporirea noastră duhovnicească atârnă în primul rând de atitudinea noastră.

Curios lucru, dar nu sântem obișnuiți să luăm aminte la tot ce se petrece împrejurul și înlăuntrul nostru. Uităm de aceasta. Impresiile vieții exterioare, materialnice, ni se impun atât de tare, încât din pricina lor uităm de viața duhovnicească.

Trebuie să păstrăm totodată și un avânt foarte puternic către Dumnezeu, și conștiința neîndestulării și a sărăciei noastre. De vom fi mulțumiți de noi înșine, rugăciunea va înceta să fie ceea ce ar trebui să fie: irumperea unui vulcan.

Într'o societate unde fiecare își închipuie că este cel dintâi nu există propășire pentru nimeni. Dacă, dimpotrivă, omul se socotește a fi întotdeauna ultimul, întâlnirea cu altul va fi de fiecare dată prilejul unei zidiri și al unei propășiri duhovnicești. Este deci de folos a fi ultimul. Dacă sânt cel dintâi – este plictisul iadului. De sânt cel de pe urmă – este bucurie neîntreruptă, căci tot mereu aflu ceva de folos.

A ne smeri totdeauna: iată lucrarea noastră! Domnul a zis: «Cel ce se smerește se va înălța». Dar numai Dumnezeu poate să înalțe.

Problema vieții zilnice este, din punctul de vedere al nevoinței, legată de frica lui Dumnezeu. Ea este un dar cât se poate de prețios. Prin ea cerem lui Dumnezeu a ne călăuzi în viața de zi cu zi, în fiecă clipă. Fără a ne da seama, printr'o lucrare a harului care scapă logicii noastre intrăm în slobozenia fiilor lui Dumnezeu.

Să petrecem în toată clipa în frica lui Dumnezeu. Vom ajunge astfel a sluji semenilor și a ne clădi mântuirea.

Nu vă lipsiți zilnic de a cere lui Dumnezeu să vă dea Duhul Sfânt, harul de a săvârși și de a vă însuși poruncile lui Hristos, până când vi se vor face a doua fire.¹

Țelul de pe urmă este ca mintea noastră să fie în toată vremea împreună în inimii. Această împreunare a inimii cu mintea este însuși locul rugăciunii.

Practic, cel mai adesea, ședem și rostim rugăciunea fără glas, în locul inimii. La început este de folos a lega rugăciunea de răsuflare. Când trași aerul spui: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu»; apoi când îi dai drumul, zici: «Miluiește-mă». Ne ațintim toată luarea-aminte asupra numelui lui Hristos și a cuvântului «Miluiește-mă». Nu îngăduim să pătrundă nici un alt gând. La început această lucrare ce pare atât de simplă este grea; în loc să fim în pace, luptăm. Dar totuși, puțin câte puțin, ne obișnuim a lua aminte la locul cel mai înalt al inimii. Treptat ne obișnuim cu rugăciunea.

Când începem a rosti numele lui Hristos, mulțime de «gânduri» ne năpădesc. Cum ne oprim din rugăciune, năvala se face nevăzută. Ieșim cu mintea slobodă, pe când în timpul rugăciunii «gândurile» ne năpădeau: rugăciunea scoate la iveală patimile ce zac în noi. Aceste atacuri descoperă îndeobște cuprinsul ființei noastre. În clipa rugăciunii luptăm cu toate aceste chipuri, cu toate aceste patimi și preocupări, pentru a rosti numele lui Hristos cu o minte curată.

Când simțim o oarecare pornire împotriva cuiva, cel mai bine este a nu-ți înfățișa nici chipul acelei persoane, nici

---

¹ De fapt, Părintele Sofronie zicea adeseori că poruncile lui Hristos sânt și devin **întâia** noastră fire. (N. tr.)

pricina urii, ci să te rogi în afara acestora. Prin această lucrare lăuntrică putem depăși pornirea noastră, putem lepăda chipul născut de către patimile noastre.

Dacă «gândurile» năvălesc asupra-ne și ne opresc a ne ruga curat, trebuie să fim răbdători și să strigăm «Miluiește-mă!» Prin această împotrivire activă preschimbăm puțin câte puțin firea omenească cea de după cădere, care face din noi fii ai celui dintâi Adam. Luptăm, iar lupta aceasta trebuie să fie cu adevărat adâncă, să-și însușească un caracter cosmic. Nu, noi nu sântem doar niște indivizi atacați de «gânduri». Cu răbdare să strigăm: «Miluiește-mă, miluiește-mă!» Iată cum să ne împotrivim relelor «gânduri», cum să le împiedicăm a ne stăpâni.

Nu vă dați bătăuți prea curând, ci repetați rugăciunea până când ea va pătrunde în străfundurile conștiinței voastre.

«Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește pre noi». Atunci când zicem rugăciunea aceasta legăm cu Hristos o legătură personală ce scapă rațiunii. Viața lui Hristos pătrunde puțin câte puțin în noi.

Unii se roagă în gând, cu mintea. Însă nu poate fi rugăciune fără ca inima să ia parte. În rugăciune inima și mintea sânt împreunate în chip nedespărțit.

Rugați-vă în chilia voastră. Unii se vor putea scula cu un ceas mai devreme, alții cu o jumătate de ceas, iar alții cu un sfert de ceas sau cu zece minute. Atârnă de puterile fiecăruia. Dar trebuie să o faceți. Inima și mintea voastră se vor obișnui astfel a trăi în toată vremea și pretutindenea cu rugăciunea. Când roștiți rugăciunea lui Iisus împiedecați tot gân-

dul din afară a vă năvăli. Cei începători în viața duhovnicească au nevoie să învețe a lupta împotriva cerințelor trupului.

Rugați-vă seara, dimineața și în celelalte clipe ale vieții voastre zilnice. Rugați-vă pentru ceilalți. Numai în unimea cea în Sfântul Duh veți fi în stare să vă zidiți mântuirea. Rugați-vă pentru semenii voștri și cereți lui Dumnezeu să vă binecuvinteze pentru rugăciunile lor.

Când ne rugăm pentru un bolnav, îi rostim numele și ne gândim la el, cerând Domnului să-l vindece. Nu este o închipuire, ci o realitate. Nu este o patimă, ci o atitudine de dragoste creștinească pentru fratele nostru.

Când cugetul nostru este în întregime îndreptat către Dumnezeu toate întrebările încetează. Rămâne una singură: Cum să avem Duhul în noi și să-l păstrăm?

În avântul duhului nostru către Dumnezeu putem atinge starea de rugăciune curată. Când rugăciunea devine curată, o viziune de alt ordin se naște în om. Tot ceea ce și-a însușit în această lume, fie prin cercare, fie prin studiu, este depășit. În starea de rugăciune omul nu își cunoaște nici vârsta, nici condiția socială sau ierarhică. Toate amănuntele vieții pământești sânt depășite. Pricepem mai îndeaproape înțelesul cuvântului lui Hristos: «În acea zi nu mă veți mai întreba nimic».

Cum trebuie să ne purtăm în biserică? Trebuie să fim încordați și concentrați; să avem o încordare, adică o foarte mare luare-aminte, spre a nu fi risipiți de către cele din afară și de gânduri străine.

Când mintea ne este slobodă de patimi, firea noastră, scâlciată prin cădere, se întoarce din nou la cea dintâi a sa frumusețe. De sântem după chipul lui Dumnezeu, descoperirile devin fenomene firești. Calea creștină este a ne umple mintea și inima de cea mai înaltă cunoaștere a lui Dumnezeu.

Numai printr'o îndelungă cercare, ce poate ține luni și ani, vom putea dobândi puțin câte puțin o atitudine creștinească în rugăciune.

Fiți nebuni, nebuni ca adevărații nevoitori! De ce nebuni? Pentru că a fi creștin înseamnă a trăi în două planuri în același timp: prezentul și vecinicia.

Repet: să ne sporim acum luarea-aminte spre a clădi viața noastră.

Păziți toate acestea în cugetul vostru, și viața voastră va fi plină de încântare, nu numai în fiecare zi, ci și în fiecare clipă.

Nu uitați cuvintele acestea. Dumnezeu v'a dat vreme spre a vă zidi vecinica mântuire. Să nu o risipiți!